

Gwers 1 Pwyllo cyn Rhannu – Alex

Dosbarth	Cyfnod Allweddol 2
Amser	40 munud
Dyddiad	Hydref 2015
Amcanion Dysgu	Rydym yn dysgu am ddiogelwch ar-lein, a sut mae cael help yn yr ysgol a'r tu allan i'r ysgol
Deilliannau Dysgu	Ar ôl gorffen y wers yma, bydd y disgyblion yn deall peryglon tynnu lluniau personol a'u rhannu nhw ar-lein
Geirfa Allweddol	Cyfrineiriau, cyfryngau cymdeithasol, Facebook, diogelwch ar-lein, arwyddion o berygl
Adnoddau	Cysylltiad â'r rhyngwrwd, Bwrdd Gwyn rhyngweithiol (dewisol) a'r fideo 'Gwelais i dy 'willy' di' gan yr ymgyrch Pwyllo cyn Rhannu

Dyma'r cynllun gwerns cyntaf o ddau sy'n canolbwyntio ar ddiogelwch ar-lein. Mae'n cyfeirio at Raglen Astudio'r Gymdeithas PSHE ar gyfer Cyfnod Allweddol 2, gan ganolbwyntio ar Thema Graidd 1: lechyd a Lles: *Pwysigrwydd diogelu gwybodaeth bersonol, gan gynnwys cyfrineiriau a chyfeiriadau a lluniau maen nhw'n eu rhannu o'u hunain a phobl eraill.*

Cyn i chi ddechrau: Cyn y wers, gofynnwch i'r disgyblion feddwl am rywfaint o reolau sylfaenol ar gyfer y sesiwn – er enghraifft, dim ond un person yn siarad ar y tro, neu beidio â gofyn cwestiynau personol. Dylid ysgrifennu'r rhain ar y bwrdd, a dyma fydd contract y dosbarth ar gyfer y wers. Hefyd, dywedwch wrth y disgyblion fod gennych chi amlen neu focs yn yr ystafell ddosbarth er mwyn iddyn nhw allu cyflwyno unrhyw gwestiynau yn ystod y wers neu ar ôl iddi orffen.

Cyn i chi ddechrau

Cynnwys y Wers

4 MUNUD

Mae'r athro'n cyflwyno pwnc y wers 'Pwyllo cyn Rhannu'. Dechreuwch **gydag asesiad** sylfaenol er mwyn gwybod beth mae'r disgyblion yn ei wybod am yr elfen yma o ddiogelwch ar-lein. Gofynnwch iddyn nhw dynnu llun o berson sydd tua'r un oed â nhw, ac ysgrifennu popeth mae angen ei wneud er mwyn bod yn ddiogel ar-lein.

3 MUNUD

Oni bai eich bod wedi gwneud hyn yn ddiweddar gyda *Chynllun Gwers 1 – Alex*, gofynnwch i'r dosbarth:

- * **Pwy sy'n dda am rannu?** (rhowch gyfle iddyn nhw ymateb, gan gytuno bod rhannu yn rhywbeth gwych i'w wneud)

✳ ***Pa fath o bethau rydych chi'n eu rhannu?*** (rhowch gyfle iddyn nhw ymateb)
Ddylen ni rannu pob dim?

✳ Trafodwch **y pethau ddylen ni ddim eu rhannu**. Gallai'r rhain gynnwys: cyfrineiriau, pethau preifat, gwybodaeth bersonol, ein cyrff, straeon cas am bobl eraill ac ati.

3 MUNUD

Gofynnwch i'r dosbarth:

✳ ***Mae'n hawdd iawn rhannu pethau ar-lein. Pa fath o bethau mae pobl yn gallu eu rhannu ar-lein?*** Efallai y bydd yr athro am roi enghraifft o rywbeth mae wedi'i rannu ar-lein, fel llun o'r dosbarth ar wefan yr ysgol, neu roi gwybodaeth ar Twitter neu Facebook am gêm chwaraeon neu gyfarfod diweddar.

Trafodwch â'r dosbarth:

✳ ***Mae'n gallu bod yn ddefnyddiol iawn rhannu gwybodaeth ar-lein, ond mae'n gallu bod yn beryglus weithiau. Ydych chi'n gallu meddwl am rywbeth y byddai'n gallu bod yn beryglus ei rannu ar-lein?***

3 MUNUD

Gofynnwch i'r dosbarth:

✳ ***Pa wefannau rydych chi'n gwybod amdany'n nhw, a pha rai fydddech chi eisiau eu defnyddio?***

Trafodwch â'r dosbarth:

Mae cyfyngiadau oedran ar rai gwefannau – pam? (Gwnewch yn siŵr bod y plant yn gwybod y bydd rhywun bob amser ar gael i helpu – hyd yn oed os byddan nhw'n cael problem neu brofiad gwael ar ôl defnyddio neu gofrestru ar gyfer safle/gêm/ap sydd ddim yn addas ar gyfer eu hoedran. Does dim angen iddyn nhw fod ag ofn gofyn am help, a dim nhw sydd ar fai.)

Eglurwch ein bod yn mynd i wyllo clip sy'n dangos enghraifft o hyn.

5 MUNUD

Mae'r clip yma rydym am ei wyllo heddiw yn dangos y peryglon roedd un bachgen yn eu hwynebu ar ôl rhannu llun ar-lein.

Dyma stori am fachgen o'r enw Alex. Dydych chi ddim yn adnabod Alex. Dydy Alex ddim yn mynd i'ch ysgol chi, a dim Alex ydy ei enw go iawn. Ond mae ei stori WEDI digwydd go iawn, ac rydym yn gwybod bod hyn wedi digwydd i rai plant.

Gwylwch: 'Gwelais i dy 'willy' di' gan ymgyrch Pwyllo cyn Rhannu yr NSPCC. (o'r cyflwyniad neu'r ddolen)

Rydym yn mynd i wylïo'r clip unwaith eto nawr, ond y tro yma rydw i eisïau i chi godi'ch llaw bob tro y byddwch chi'n gweld arwydd o berygl. Felly codwch eich llaw, ac wedyn ei thynnu i lawr yn syth. Ac os byddwch chi'n gweld arwydd arall o berygl, codwch eich llaw eto i mi gael gweld.

- * *Beth ddigwyddodd yn y ffilm?*
- * *Beth oedd yr arwyddion bod rhywbeth annifyr yn mynd i ddigwydd?*

Trafodwch y cwestiynau ar sleid 3 mewn parau/grwpiau am ychydig funudau, cyn arwain trafodaeth fel dosbarth:

5 MUNUD

- * *Oedd tynnu'r llun yna'n syniad da?*
- * *Ddylai Katie fod wedi anfon y llun at bobl eraill?*
- * *Sut oedd hynny wedi effeithio ar bobl eraill? Ar Alex? Ar ei deulu? Ar ei ffrindïau?*
- * *Beth fyddai Katie wedi gallu ei wneud gyda'r llun yn lle hynny?*

Trafodwch y cwestiynau ar sleid 4 mewn parau/grwpiau am ychydig funudau, cyn arwain trafodaeth fel dosbarth ar y cwestiynau isod (sleid 5).

Awgrymwch fod y parau/grwpiau yn rhannu eu dau bwynt pwysicaf â'r dosbarth

5 MUNUD

- * *Pam na ddylai Alex fod wedi anfon y llun yn y lle cyntaf?*
- * *Pan wnaeth Alex ddechrau cael negeseuon gan rywun yn ceisïo ei fwlio, a gan ddyn dieithr, beth fyddai Aled wedi gallu ei wneud bryd hynny?*
- * *Beth ydych chi'n meddwl fyddai'n gallu digwydd?*

2 FUNUD

Atgoffwch y disgyblion fod y pethau rydym yn eu darllen, eu gweld a'u clywed ar-lein yn gallu arwain at bob math o deimladau (e.e. teimlo'n hapus, trist, cyffrous, blin, chwilfrydig). Mae ein teimladau'n gallu dylanwadu ar beth rydym yn ei wneud a'i ddweud ar-lein, a gwneud i ni anghofio am ganlyniadau'r hyn rydym yn ei wneud. Mae'n rhaid i bob un ohonom fod yn gyfrifol a meddwl am yr hyn rydym yn ei wneud, a sut gallai hynny effeithio arnom ni ac ar bobl eraill.

Gweithgaredd Craidd

5 MUNUD

Fel dosbarth, defnyddiwch y siart ar sleid 6 gyda'r penawdau 'Diogel', 'Cyfrifol' a 'Parchus' ar frig pob colofn. Os ydy hi'n bosib, defnyddiwch y bwrdd gwyn rhyngweithiol i ysgrifennu awgrymiadau. Gall y disgyblion weiddi enghreifftiau o sut gall pobl ymddwyn yn gyfrifol, yn ddiogel ac yn barchus ar-lein, neu eu hysgrifennu ar nodiadau gludiog i'w rhoi yn y golofn briodol.

Gadewch i ni wneud rhywbeth i atgoffa ein hunain sut mae cadw'n ddiogel ar-lein – Beth ddylem ei wneud wrth gael neges gan rywun dieithr?

Defnyddiwch yr ymadrodd yma:

Byddwch yn ofalus wrth rannu pethau.

Os nad ydych chi'n siŵr, dywedwch wrth rywun.

Gall disgyblion wneud arwydd neu rywbeth i gynrychioli hyn i'w arddangos yn yr ystafell ddosbarth.

Byddwch yn ofalus wrth rannu pethau. Os nad ydych chi'n siŵr, dywedwch wrth rywun.

Sesiwn gyda phawb

5 MUNUD

Edrychwch ar y gweithgaredd sylfaenol eto.

✳ ***Ydych chi eisiau ychwanegu pethau at eich llun o'r person diogel ar-lein?***

Defnyddiwch feiro/pensil mewn lliw gwahanol i wneud hyn.

Gofynnwch i'r dosbarth:

✳ ***Meddyliwch am un peth maen nhw'n mynd i'w wneud neu ei newid oherwydd y wers.***

I orffen y wers, cofiwch atgoffa'r disgyblion am yr amlen neu'r blwch cwestiynau. Dywedwch pryd byddwch chi'n trafod atebion eu cwestiynau.

Atgoffwch y disgyblion eu bod yn gallu ffonio Childline bob amser i gael sgwrs – 0800 1111 – neu gysylltu â Childline ar-lein os byddan nhw angen siarad â rhywun am rywbeth sy'n eu poeni, ac yn teimlo eu bod yn methu siarad ag oedolyn maen nhw'n ymddiried ynddo.

Gwaith ymestyn

Mae angen i chi gynllunio a threfnu ymgyrch fach i ddweud wrth bob disgybl yn yr ysgol lle gallan nhw gael help/beth i'w wneud os ydyn nhw'n poeni neu wedi dychryn ar ôl gweld rhywbeth ar-lein.

Gwaith cartref

Mae angen i chi drafod beth rydych wedi'i ddysgu gyda'ch teulu heno. Gallwch ddangos y wybodaeth rydych wedi'i chael ac, os oes gennych chi gysylltiad â'r rhyngwyd, gallwch ddangos y clip fideo: 'Gwelais i dy 'willy' di'.

Adnoddau: Taflenni Pwylo cyn Rhannu

Gwybodaeth i Rien / Gofalwyr

Llyfryn Pwylo cyn Rhannu i'w ddarllen gartref/cyfeirio at wybodaeth ar-lein: Gwefan yr NSPCC www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/keepingchildren-safe/share-aware/

Adnoddau: Taflenni Pwylo cyn Rhannu